

Силабус
навчальної дисципліни
**Етнокультурні процеси на українсько-польському
пограниччі: минуле та сучасність**

2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка

Рівень вищої освіти: другий

Викладач (і)	Федорик Юрій Володимирович
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/fedorik/
Контактний тел.	0999058168
Е-mail викладача:	Jurij83fedoryk@gmail.com
Графік консультацій	Четвер 11.10-12.30

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5	18	16	116	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: Етнічна історія, культура, релігія, двосторонні відносини, міграція, конфлікти, сусідство.

Мета та предмет курсу:

Навчальний курс «Етнокультурні процеси на українсько-польському пограниччі: минуле та сучасність» спрямований на аналіз міжкультурних відносин між українцями та поляками в історичній ретроспективі. Курс охоплює історичний період від давніх часів до сучасності. Мета курсу - надати студентам глибоке розуміння важливих історичних та сучасних подій, які вплинули на відносини між двома сусідніми народами. Предмет курсу включає вивчення історії культурних взаємин між Україною та Польщею, від минулого до сучасності. В рамках курсу досліджуються ключові етапи спільного

історичного минулого. Також аналізуються сучасні виклики та можливості для співпраці між Україною та Польщею у культурній та історичній сферах.

Компетентності та програмні результати навчання:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).

ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і багатокультурність в суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ЗК 6. Здатність застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності

ЗК 7. Здатність дотримуватися етичних норм, враховувати авторське право та норми академічної доброчесності

Фахові компетентності

Мовно-комунікативна компетентність

СК 1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички здобувачів.

СК 2. Знання сучасних теоретичних та методологічних основ історії та методики навчання історії, Державних стандартів освіти.

СК 3. Критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.

СК 4. Критичне усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та у різних контекстах.

СК 5. Розуміння соціальних функцій історика, можливостей використання історії та зловживання історією.

СК 6. Знання, вміння і навички опрацювання наукових та інформаційних джерел й використання інформаційно-пошукових інструментів, таких як: бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси

СК 8. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

- СК 11. Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
- СК 12. Здатність формувати ціннісне ставлення в учнів.
- СК 18 Володіння навичками фахового спілкування (участь у дискусіях, семінарах, презентаціях, конференціях).
- СК 20. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.
- СК 23. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя

Програмні результати навчання

- ПРН 2. Знаходити найменш конфліктний спосіб розв'язання проблеми
- ПРН 3. Виявляти повагу до української культури та національної ідентичності
- ПРН 4. Розуміти роль історичної освіти як складової історичної політики держави і способу долучення до історичної пам'яті
- ПРН 5. Приймати ефективні рішення
- ПРН 8. Здійснювати структурно-функціональний аналіз навчального матеріалу та визначати очікувані результати навчальної діяльності
- ПРН 9. Добирати зміст навчального матеріалу
- ПРН 10. Володіти прийомами і засобами формування ключових і предметних компетентностей
- ПРН 13. Створювати ситуацію критичного мислення
- ПРН 14. Уміти спонукати учнів до висловлювання ціннісних ставлень
- ПРН 15. Орієнтуватися в інформаційному просторі
- ПРН 19. Планувати освітній процес на рівні курсу, теми та уроку
- ПРН 20. Оптимально структурувати навчальне заняття

Зміст курсу:

ЗМ1. Українсько-польські відносини в середньовічний та ранньомодерний період (до кінця XVIII ст.)

- Тема 1. Польсько-руські відносини в середньовічну добу (X-XIV ст.)
- Тема 2. Польсько-литовських політичний простір та Україна (1385-1795 рр.)
- Тема 3. Запорозьке козацтво як елемент спільної пам'яті польсько-українського політичного й соціокультурного простору

ЗМ2. Українсько-польські відносини в кінці XVIII - початку XX ст.

- Тема 4. Підросійська Україна в польському політичному дискурсі XIX ст.
- Тема 5. Польські впливи в українському національному відродженні
- Тема 6. Українсько-польський конфлікт за австрійську Галичину в XIX - поч. XX ст.

ЗМ3. Українсько-польські відносини в XX - початку XXI ст.

- Тема 7. Українсько-польські стосунки в 1918-1939 роках
- Тема 8. Трудні питання українсько-польських відносин в 1939-1947 роках

Тема 9. Між конфліктом пам'яті до діалогу: післявоєнна доба в історії польсько-українських відносин

Методи навчання: Лекція, читання та коментар історичних джерел, робота з картою, таблицями, схемами та діаграмами, бесіда, групові дискусії, робота в малих групах, співбесіда, колоквиум, аудіовізуальний метод, електронні презентації

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): *Поточне оцінювання* складається з балів за участь у семінарах та виконання самостійної роботи. Активна участь в обговореннях, аналітичний підхід і критичний аналіз є ключовими критеріями оцінювання. *Дедлайни:* самостійні роботи, здані із запізненням без поважних причин, оцінюються нижче (75% від максимально можливої оцінки). Перескладання тем можливе лише за наявності поважних причин. Академічна доброчесність: Очікується дотримання принципів академічної доброчесності, включаючи відсутність плагіату, правильне оформлення джерел та дотримання норм наукової етики. *Відвідуваність:* є обов'язковим компонентом оцінювання. Пропуски без поважних причин впливають на підсумкову оцінку. *Навчальні платформи:* використовуються онлайн-платформи Moodle та Zoom для дистанційного навчання, доступу до матеріалів курсу та здачі робіт. *Політика академічної доброчесності:* передбачається, що при підготовці до практичних занять, роботі з джерелами інформації, будуть відсутні всі види академічного плагіату та здобувачі будуть дотримуватися наукової етики, слідуючи положення Кодексу доброчесності університетської спільноти https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf. *Політика використання ГШІ,* то послуговуючись університетським положенням https://bdpu.org.ua/wpcontent/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення іспиту.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: вивчення курсу не передбачає використання програмного забезпечення, крім загально вживаних операційних систем та програм.

Система оцінювання та вимоги:

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Індивід. проєкт	Сума
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3				
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	25	100
8	8	8	8	8	8	9	9	9		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90 – 100	зараховано
77-89	
65-76	
58-64 50-57	
20-49	не зараховано з можливістю повторного складання
1-19	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова:

1. БазивД. П. Геополитическая стратегия Украины. — К., 2000.
2. Вандич П. Ціна свободи: Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. К., 2004.
3. Зашкільняк Л.О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с. + 8 кол. мап.
4. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505-1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура / Анджей Сулима Камінський. Київ: Наш час, 2011. 263 с.

5. Кірсенко М. Східно-Центральна Європа: від геополітичних фантомів до історичної реальності і геополітичної перспективи // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття. К., 1999.

6. Нариси з історії України: формування української модерної нації / Я. Грицак. [2-ге вид.]. Київ: Генеза, 2000. 249 с.

7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Ключко. Х., 2016. 496 с.

8. Снайдер Т. Перетворення націй: Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999 / пер. з англ. Котенко А. К. : Дух і літера, 2014. 464 с.

9. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 3-тє вид., перероб. та розшир. / Український науковий інститут Гарвардського університету; Інститут Критики. К.: Критика, 2006. 584 с.

Додаткова:

10. Вулф Ларі. Винайдення Східної Європи: Мапа цивілізації у свідомості епохи Просвітництва. / Пер. з англ. С. Біленького. — К: Вид-во Часопис «Критика», 2009. 592 с.

11. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм: Пер. з англ. — К.: Таксон, 2003. 300 с. (Ex professo).

12. История Центрально-Восточной Европы / Н. Алексюн [и др.]. СПб. : Евразия, 2009. 1120 с.

13. Мотика, Гжегож. Від волинської різанини до операції : польсько-український конфлікт 1943-1947 рр. / [авториз. пер. з пол. А. Павлишина]. Київ: Дух і Літера, 2013. 351.

14. Снайдер Т. Криваві землі: Європа поміж Гітлером та Сталіним: монографія. Київ: Грані-Т, 2011. 448 с.

15. Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / авторизований переклад з англійської Марії Габлевич, під редакцією Андрія Ясіновського. Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії/ 2001. XIX+250 с., 5 карт.

16. Andrew Wilson. The Ukrainians: Unexpected Nation. Fourth edition. New Haven and London: Yale University Press, 2015 (1st ed. - 2000, 2nd ed. 2002, 3rd ed. 2009). 410 pp.

Інтернет-ресурси

Academia.edu

Електронная библиотека (Україна) (www.lib.com.ua/)

ACLS History E-Books Project (США) (www.historyebook.com/)

Міжнародний комітет історичних наук (www.cish.org/)